

Inskrift:

× uikikr × lit × raisa × stain × þansi × aftir × sm-... sun sin + is yas + trakia + batstr +
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Vikingr let ræisa stein þansi æftir Smið(?), sun sinn. Es vas drængia bæztr.

»Viking lät resa denna sten efter Smed, sin son. Han var av unga män den bäste.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar med sk. 5 k är ej stunget, ej heller 8 i. 19 n och 20 þ ha förlorat topparna i ett stort bortfall. 23 s är skadat upptill och på mitten. Av 24 i och det följande sk återstå endast korta stycken nedtill. 25 a är tydligt. Sk saknas efter 29 a men finnes framför 30 s. Av r. 32 återstår endast ett kort stycke nedtill. Därefter finnas inga spår av någon runa förrän efter 14 cm., där man ser nedre leden av 33 s. På detta skadade parti har funnits god plats för en runa. Sk saknas efter 35 n och efter 40 s. 39 i är ej stunget. 41 y är tydligt. — Hadorph: 21 i. Runorna 23 s och 24 i helt bevarade; likaså sk efter 24 i. Runföljden 30—35 läses **smiglun**. 41 y; sk saknas efter 43 s, 49 a och 55 r; 55 u. — Dybeck: Sk lägges till efter 35 n.

Peringskiölds tolkning av inskriften lyder: »Wikinger lett resa thenna Steen effter sin Son Sming; han war ibland alla den bästa Dreng och tappraste Hjälte.»

Om namnet *Vikingr*, belagt ett 10-tal gånger i svenska runinskrifter, se Sö 182.

Sonens namn är något osäkert, då endast de två första runorna ha bevarats och Hadorphs läsning av namnets sista runor förefaller oriktig. Redan i *UFT* (1873) framhålles, att sonens namn troligen har varit *Smiðr*: »B. 624 [bör vara 622] har här *Smig*, hvaraf likväl numera endast de 2 första runorna återstå. Men då ett sådant namn knappast är antagligt, har der troligtvis ursprungligen stått *Smiþ*.» Detta namn förekommer t. ex. på Sö 61 (**simiþr**) och på Öl 28 (**smiþ** ack.); under medeltiden är det känt i alla de nordiska länderna.

Inskriftens slut, runföljden 39—55 **is yas + trakia + batstr +** bör uppfattas som en självständig sats; **is** är sålunda här icke ett relativt pronomen utan ett anaforiskt. Se U 439 och där anförd litteratur.

U 802 är en skicklig runristares verk. Vilken denne har varit kan icke fastställas med någon säkerhet.

803. Långtora by, Långtora sn.

Pl. 115, 116.

Litteratur: L 739, D 1:106. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 4, bl. 74; R. Dybeck, *Reseberättelse* för år 1862 (ATA); O. F. Kugelberg, Några ord till upplysning om bladet »Enköping» (1863), s. 38; G. Stephens, *ONRM* 2, s. 745 f.; *UFT* h. 3 (1873), s. 62; N. Stedt, *Skrivelse till Vitterhetsakademien* den 12/5 1886 (ATA); S. Wahlberg, *Brev till »Professor Hildebrandson»* den 8/6 1901 (ATA); O. von Friesen, *Anteckningar* (UUB), *Uppsala Nya Tidning* den 12/8 och 14/8 1902; S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Uppsala län* 1941 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta*); Dybeck, teckning (D 1:106).

Runstenen står i en åker, 700 m. NNV om Långtora kyrka, 300 m. SV om Långtora gård, 180 m. ÖNÖ om Långtorabäcken. En väg till vadstället i ån har gått strax S om runstenen. Stenens plats är utmärkt på Geologiska kartbladet »Enköping».

I *Ransakningarna* 1667—84 meddelas, att »Uthi Sundängen, som hör till Långtorabyen, finnes och 2 Runsteenar, omkullfallne, och förmeenes att ängen hafwer warit en Siöö, och wid samma Steenar, hafwa the hafft sine Lädie och Marcknadz Platzer.» Dessa uppgifter syfta

sannolikt på U 802 och 803. — På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Långthora gärde Wäster» (L 739: »Långthora gärde»; stenen medtages ej i *Bautil*). — Om uppgifterna i Dybecks reseberättelse 1862 se U 802. I förteckningen över fornminnen i

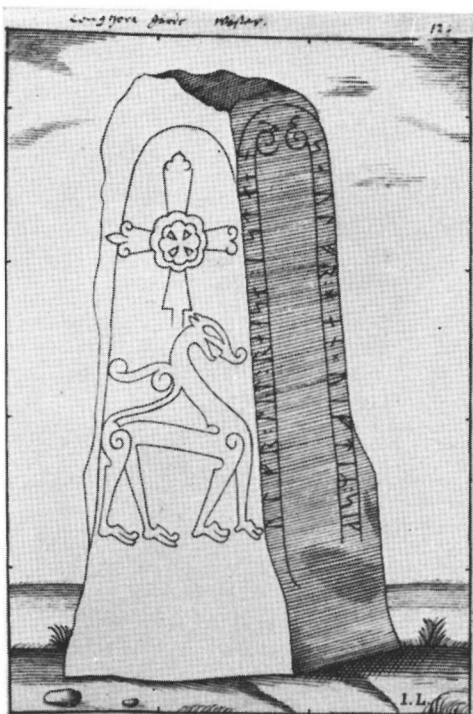

Fig. 250. U 803. Långtora by, Långtora sn.
Efter träsnitt i Peringskiölds *Monumenta*.

»Långtora socken» skriver han: »Två runstenar finnas på Långtora egor, båda oskadade.» Följande uppgifter lämnar Dybeck i *Sveriges runurkunder*: »Den väl ristade stenen står i en åker mellan Långthora gård och ån. En sämre körväg från byn och gården sträcker sig förbi Runstenen och vidare öfver ån, hvarefter den förenar sig med landsvägen, som först för omkring 150 år sedan fått ett östligare läge öfver samma å.» U 802 och 803 ha ursprungligen stått på var sin sida om den gamla vägen, den förra N om vägen, den senare stenen S därom. — I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Enköping» uppges, att »en särdeles vacker» runsten står »på gårdet rakt vester om Långtora säteri».

År 1886 begärde gårdsägaren att få flytta stenen från dess ursprungliga plats, »midt i en sädesåker, upp till trädgården . . . , der detta minnesmärke jämte bättre skydd skulle erhålla ett tillgängligare läge.» Framställningen föranledde ingen åtgärd; stenen står alltså kvar på sin gamla plats. En allvarlig skada led ristningen år 1902. Den dåvarande ägarinnan skriver den 8/6 1901: »Som det finnes en Runsten vid Långtora Gård på dess mark bedjes om Staten kostar på dess Renovering heller om det är Sterbhusets skyldighet om svar bedes.» Vad ägarinnan menade med renovering framgår av följande anteckning av v. Friesen år 1902: »I våras har Fru

Wahlberg på Långtora gård låtit stenhuggaren, dragonen Stolt, från Råby Biskopskulla hugga upp stenen enligt Fru Wahlbergs egen uppgift till O. A. Öberg den 8 aug. 1902.» Denna upphuggning av ristningslinjerna har givetvis icke överallt följt den gamla huggningen. I *Upsala Nya Tidning* (14/s 1902) skriver O. v. Friesen: »Under pågående granskning och afteckning af Upplands runstenar har man . . . icke utan öfverraskning råkat på en sten, som man funnit lämpligt att 'restaurera' . . . Det för närvarande äfven bland den stora allmänheten särdeles lifliga intresset för fornlämningar har gjort, att mången sten blifvit rengjord och rest på sin ursprungliga plats. När nitet tar sig detta uttryck, måste fornvännen . . . vara odeladt tacksam. Stundom går det ett steg längre och man målar i med tjära eller oljefärg de rundrag man ser eller tror sig se 'för att det skall synas ut till vägen'. För denna målning är åtminstone fackmannen ytterst föga tacksam. Ty det kostar honom stundom en dags extra arbete att aflägsna de ofta fantastiska bilder och skriftecken, som den landtliga runläsaren frambesvurit. Men att låta en stenhuggare med mejsel och hacka 'friska upp' de vittrade figurerna och skriftecknen är absolut fördömligt och sådan åverkan är dess bättre af gällande lag belagd med strängt straff. I allmänhet tycks man ha insett att det icke går för sig att på detta sätt 'förbättra' våra runstenar. Men denna insikt har icke varit förunnad en egendomsägare i vestra Uppland. Denna har så sent som i våras låtit en i stenhuggerikonsten förfaren korpral hugga om såväl ornamentik som runor med den effekt, att en märklig runsten numera är så godt som värdelös för vetenskapen. Inskriptionen är i all synnerhet vanställd . . . Gårdsägaren förklarade i sitt hjärtas

oskuld, att stenen ännu icke var 'färdig'. Till hösten hade han tänkt måla stenen vit och 'krumelurerna' röda.»

Rödgrå granit. Höjd 1,90 m. Den runristade sidans bredd är 0,42 m., den ornerade sidans 0,65 m.

Inskrift:

ulfr : lit : raesa : istaen siulfr : han : yiftir : sik

5 10 15 20 25 30 35

Ulfur let ræisa stæin, siulfr hann æftir sik.

»Ulv lät resa stenen, han själv efter sig.»

Till läsningen: Sk saknas före 1 **u**. 6 **i** är ej stunget. 10 **e** och 17 **e** äro säkra. I 15 **t** fortsätter den vänstra bst i en båge till nedre ramlinjen. Denna bågformiga fortsättning av bst beror säkerligen på dragonen Stolts insats. Sk saknas efter 18 **n**. Vid 20 **i** går i kanten av en flagring, t. v. om hst, en böjd linje; runan får därigenom utseendet av ett vänt **k**. Denna egendomliga runform beror troligen på att en naturlig spricka har upphuggits av Stolt. Linjen har emellertid iakttagits redan av Dybeck; se nedan. I 22 **i** slutar bst med två linjer, av vilka den ena har huggits av Stolt. 28 **y** är tydligt stunget. I 30 **f** korsas bst av en huggen linje, som går ned till undre ramlinjen (Stolt). Också pricken i 36 **k** är sannolikt tillagd av Stolt. Sk saknas efter 36 **k**. — Hadorph: **ulfr : lit : raesa : istaen saulfr : han × uiftir : sik**. — Dybeck: **ulfr : lit : raisa : istaen siulfr : han : yiftir : sik**. Dybeck kommenterar sin läsning på följande sätt: »Runan i uti **Ulfur** har ett par missristningar. Möjligen har hon först varit på väg att bli stupade runan **U** (i st. för **I**), hvilket man sökt hjälpa med att anbringa kännestreck till venster om stafven.» — Stephens anser, säkerligen med orätt, att **y**-runan här har »two forms, one Old-Northern and one Scandian; and we have a clear local dialect in **SÜULFR** and **UIFTIR**.» — v. Friesen anmärker, att sk efter 24 **r** äro »överboppade vid upphuggningen ... Äfven den ornerade sidan är nyupphuggen».

Om skrivningen **istaen** se U 786.

Ulfur har låtit resa den vackra stenen efter sig själv, medan han levde. Inskriftens formulering är intressant genom sin originalitet.

804. Långtora by, Sundet, Långtora sn.

Pl. 115, 116.

Litteratur: L 741, D 1:109. J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 76; R. Dybeck, Reseberättelse för år 1862 (ATA); O. F. Kugelberg, Några ord till upplysning om bladet »Enköping» (1863), s. 38; UFT h. 3 (1873), s. 63; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 84; J. F. Fröjd, Anteckningar 1925 (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941 (ATA); J. H. Söderlund, Skrivelse till Riksantikvarieämbetet den 7/12 1944 (ATA); G. Olson, Rapport om resningen den 16/12 1946 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4); Dybeck, teckning (D 1:109); J. F. Fröjd, teckning 1925 (ATA); J. H. Söderlund, foto 1944 (ATA).

Runstenen står vid lägenheten Sundet, 2 200 m. NNV om gästgivaregården, 1 km. S om Ryda kungsgård, som synes på andra sidan de sankna åkrarna, 500 m. V om Sandängen, 8 m. V om den lilla vägen till Sandängen. (Mitt emot, på norra sidan om sankmarken och Örsundaån, stå U 838 och 839.) Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Enköping». — Enligt en anteckning på träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* fanns stenen vid »Långthora sunde» (L 741: »Långthora sund»; stenen finnes ej i *Bautil*). — I sin reseberättelse för år 1862 skriver Dybeck: »Runsten vid östra [bör vara norra] sidan af Långtora äng förtjente att åter resas, fast kostnaden